

Nr 19

Utlåtande i anledning av väckt motion om användande av värnpliktiga för uppbyggnadsarbete eller humanitärt hjälparbete i utvecklingsländerna.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 64, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Hermansson* hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan förändring av värnpliktslagen respektive lagen om vapenfria värnpliktiga att värnpliktig såsom alternativ till däri angivna möjligheter för fullgörande av värnplikt kan välja tjänstgöring i uppbyggnadsarbete eller humanitärt hjälparbete i utvecklingsländerna».

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 1 § *värnpliktslagen den 30 december 1941* är svensk man värnpliktig från och med det kalenderår under vilket han fyller aderton år till och med det under vilket han fyller fyrtiosju år.

Enligt 27 § är värnpliktig skyldig tjänstgöra under sammanlagt 394 dagar. Denna tjänstgöring fullgöres av värnpliktig som tilldelats armén eller kustartilleriet med en första tjänstgöring om 304 dagar och tre repetitionsövningar, envar om 30 dagar. För värnpliktiga, som uttagits för underbefäls- eller underofficersutbildning, gäller en längre tjänstgöringsskyldighet.

I 1 § *lagen den 26 mars 1943 om vapenfria värnpliktiga* stadgas att värnpliktig, för vilken bruk av vapen mot annan skulle medföra djup samvetsnöd, må fullgöra värnpliktstjänstgöring såsom vapenfri värnpliktig.

Den som erhållit tillstånd att fullgöra värnpliktstjänstgöring såsom vapenfri värnpliktig skall enligt 2 § i samma lag uttagas till sjukvårdstjänst vid krigsmakten eller tjänstgöring vid civilförsvaret eller, då omständigheterna sådant påkallar, till expeditions-, yrkes- eller handräckningstjänst eller civilt arbete vid krigsmakten eller för civilt bruk utom densamma för statens eller kommuns räkning.

Vapenfri värnpliktig är skyldig att tjänstgöra en tredjedel längre tid än han skulle ha tjänstgjort, om han icke erhållit tillstånd till vapenfri tjänst.

Tillstånd till vapenfri tjänst meddelas av Konungen. Möjlighet att erhålla befrielse från vapenfri tjänst föreligger icke.

Strävandena att bistå de ekonomiskt mindre utvecklade länderna har

blivit ett betydelsefullt led i det mellanfolkliga samarbetet. För Sveriges del kan konstateras att intresset för utvecklingsländerna under senare år varit i ständigt stigande och nått allt vidare befolkningslager. Detta har återspeglats i inrättandet 1961 av nämnden för internationellt bistånd som ett planerings- och samordningsorgan för hithörande frågor och i en ökad statlig bidragsgivning. Genom anslagshöjningarna har ökade möjligheter skapats för Sverige att aktivt medverka i strävandena att bistå de fattiga länderna.

I proposition 1962:100 framlade regeringen de principiella riktlinjerna för Sveriges bistånd till underutvecklade länder. Dessa godtogs av riksdagen.

Sveriges strävan att bistå de underutvecklade länderna innefattar åtgärder på olika områden — inom handelspolitiken, genom stöd till enskilda kommersiella insatser, i form av finansiellt och teknisk-humanitärt bistånd. Åtgärderna på sistnämnda område avser främst fältprojekt på yrkesutbildningens, familjeplaneringens och hälsovårdens områden samt utbildning och utsändning av biståndsexperter. Insatserna utformas så att de så långt möjligt får en kumulativ effekt.

Utskottet

I förevarande motion föreslås sådan ändring av värnpliktslagen och lagen om vapenfria värnpliktiga, att värnpliktig såsom alternativ till militär tjänstgöring respektive vapenfri tjänst skall kunna välja tjänstgöring i uppbyggnadsarbete eller humanitärt hjälparbete i utvecklingsländerna.

Hjälpen till utvecklingsländerna på det teknisk-humanitära området har företrädesvis avsett ekonomiskt bistånd till fältprojekt inom yrkesutbildningen, familjeplaneringen och hälsovården samt utbildning och utsändning av experter. Tillräckliga erfarenheter torde ännu inte ha vunnits huruvida behov föreligger av personal utanför experternas krets. I den mån sådant behov kommer att visa sig kan det förmodas att det kommer att avse yrkesfolk i arbetsledande ställning. Att inom ramen för gällande värnpliktsordning genomföra en allmän rekrytering av personal för arbete i utvecklingsländerna måste därför bedömas såsom orealistiskt. En ändring av gällande regler om värnpliktstjänstgöring på sätt motionären åsyftat, skulle även stå i strid mot de riktlinjer riksdagen antagit för det svenska militära försvaret. Utskottet avvisar således tanken att tjänst i utvecklingsländerna skulle uppställas såsom ett direkt alternativ till värnpliktstjänstgöring.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II:64, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Carlqvist, herrar Nyman*, Hübinette, Erik Filip Petersson och Thorsten Larsson;

från a n d r a kammaren: herrar Nilsson i Göteborg, Odhe, fröken Sandell, herrar Wiklund i Stockholm, Fredriksson, Jönsson i Ingemarsgården, Björkman och Gomér*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.